

Huvudman
registrator.utbildning@stockholm.se

Beslut
2016-02-12
Dnr 400-2015:5698

Beslut

efter granskning av platsgaranti och kvaliteten i
förskolans pedagogiska uppdrag vid förskolan
Rödkulla, Stockholms kommun

Inledning

I detta beslut ges en sammanfattande bedömning utifrån kvalitetsgranskningens resultat och en beskrivning av de utvecklingsområden som framstått som mest centrala att prioritera i det lokala kvalitetsarbetet. För en utförligare beskrivning av kvalitetsgranskningens resultat och Skolinspektionens bedömningar i sin helhet se bilaga 1, *Verksamhetsrapport efter granskning av platsgaranti och kvaliteten i förskolans pedagogiska uppdrag vid förskolan Rödkulla, Stockholms kommun*.

Platsgaranti

Stockholms kommun var en av de 19 kommuner som enligt den offentliga utredningen SOU 2013:41¹ hade störst problem med att klara kravet att erbjuda förskoleplats enligt platsgarantin. Skolinspektionen har granskat om Stockholms kommun i september månad 2015 uppfyller författningarnas krav avseende platsgarantin². Enligt uppgift från Stockholms kommun uppfyller kommunen detta krav i september 2015. Förskolan Rödkulla har, tillsammans med 8 andra förskolor i Stockholms kommun valts ut för granskning av kvaliteten i förskolans pedagogiska uppdrag. Urvalet har skett genom analys av kommunens uppgifter om bland annat andel förskollärare, gruppstorlek och personaltäthet.

Sammanfattande bedömning

Granskningen av förskolans arbete med att stimulera och utmana barnens utveckling och lärande, visar att personalen på ett medvetet sätt arbetar för att omsorg, utveckling och lärande ska bilda en helhet. En god omsorg präglar verksamheten, där barnen på förskolan Rödkulla möts av personal som är lyhörda, närvarande och som uppmärksammar deras signaler och behov. Personalen tar medvetet tillvara barnens intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter. Vidare tar personalen tillvara barnens vettgirighet och nyfikenhet, samt stimulerar och utmanar barnens utveckling och lärande i de situationer som uppstår under en dag på förskolan.

Både inomhus- och utomhusmiljön är trygg, innehållsrik och inbjuder till en variation av aktiviteter för hela barngruppen. Materialet i miljöerna är variationsrikt, tillgängligt, stimulerande och inbjuder till olika aktiviteter och möter samtliga barns behov.

¹ SOU 2013:41 *Förskolegaranti*. Utbildningsdepartementet, s. 109 ff.

² Inom fyra månader från det datum föräldrarna anmält önskemål om förskola med offentlig huvudman är kommunen skyldig att erbjuda barnet en plats, jfr 8 kap 14 § skollagen (2010:800).

2016-02-12

2 (3)

Dnr 400-2015:5698

Det finns dock ett område som behöver utvecklas så att barnen ytterligare stimuleras och utmanas i deras utveckling och lärande i förskolans verksamhet.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område:

- Personalen behöver aktivt ta tillvara barnens egeninitierade lek inomhus, som verktyg för att stimulera och utmana barnens utveckling och lärande.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast 12 mars 2016 inkomma med en uppföljningsbar planering av hur man avser att arbeta för att förbättra de områden som Skolinspektionen identifierat som utvecklingsområden. Denna planering bör innehålla information om tydliga avstämningpunkter under arbetets gång. Dokumentet syftar dels till att kunna användas för huvudmannens egen uppföljning av vidtagna åtgärder, men fungerar även som dokumentation vilken Skolinspektionen kan referera till i dialogen med huvudmannen när det gäller uppföljningen av vidtagna åtgärder efter 12 månader. Huvudmannen ska dessutom senast den 13 februari 2017 till Skolinspektionen inkomma med uppgifter om vilka åtgärder som vidtagits eller planerats utifrån de utvecklingsområden som myndigheten identifierat. Huvudmannen ska vid uppföljningen efter 12 månader även kunna redovisa hur granskningens resultat används övergripande i hela verksamheten, samt i vilken grad man bedömer att åtgärderna har fått avsedd effekt. Observera att det är huvudmannen som ska svara och att detta behöver framgå av det svar som inkommer.

Redogörelsen skickas per post till *Skolinspektionen, Stockholmsavdelningen* eller via e-post, till skolinspektionen@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (Dnr 400-2015:5698) i de handlingar som sänds in.

2016-02-12

3 (3)

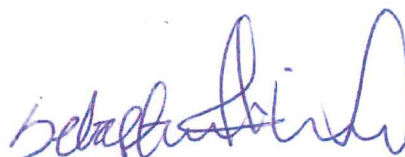
Dnr 400-2015:5698

I ärendets slutliga handläggning har utredare Jesper Thiborg och juristen Magnus Jonasson deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Märten Petersson
Enhetschef

Sebastian Thimfors
Utredare/Föredragande

Bilagor

Bilaga 1 Verksamhetsrapport efter kvalitetsgranskning av platsgaranti och kvaliteten i förskolans pedagogiska uppdrag vid förskolan Rödkulla, Stockholms kommun.

Verksamhetsrapport

efter granskning av platsgaranti och kvaliteten i
förskolans pedagogiska uppdrag vid förskolan
Rödkulla, Stockholms kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om förskolan

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av platsgaranti och kvaliteten i det pedagogiska uppdraget i förskolan under hösten och vintern 2015/16. Granskning av platsgaranti genomförs i 19 kommuner och granskning av kvalitet i det pedagogiska uppdraget genomförs i 11 av dessa kommuner. Utifrån en riskanalys, som bland annat innefattar andel förskollärare, gruppstorlek och personaltäthet, har 43 förskolor valts ut i de 11 kommunerna. Förskolan Rödkulla, i Stockholms kommun ingår i detta urval.

Förskolan Rödkulla besöktes den 8-9 december 2015. Ansvariga inspektörer har varit Sebastian Thimfors och Jesper Thiborg. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställning och genomförande.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet, redovisas de samlade resultaten. För de förskolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra förskolor. Den enskilda rapporten kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Begreppet undervisning i förskolan

I förarbetena till den nya skollagen (Prop. 2009/10:165) tas begreppet undervisning upp. Här framgår att regeringen anser att det är angeläget att begreppet undervisning definieras på ett sådant sätt att alla skolformer kan omfattas. I förskolans läroplan talas i dag inte om undervisning. I stället beskrivs den process som syftar till "utveckling och lärande". Begreppet undervisning ska enligt regeringens uppfattning ges en definition som är anpassad för såväl förskola och fritidshem som skola och vuxenutbildning. Definitionen av undervisning måste vara relevant för alla skolformer. Undervisning blir med regeringens ställningstagande ett nytt begrepp i förskolan och fritidshemmet. Det är därför viktigt att klargöra att begreppet undervisning ska ges en vid tolkning i dessa verksamheter. I förskolan bildar omsorg, utveckling och lärande en helhet i

undervisningen. Det är förskollärares och annan personals uppgift att följa, stimulera och utmana barnens utveckling och lärande. Att förskolan och fritidshemmet omfattas av begreppet undervisning förändrar inte verksamhetens uppdrag och innebär inget ifrågasättande av den pedagogik som används där. Användandet av begreppet undervisning i dessa verksamhetsformer syftar således inte på något sätt till att förändra verksamheterna eller arbetssätten.¹

Bakgrundsuppgifter om förskolan Rödkulla

Förskolan Rödkulla är belägen i Älvsjö, Stockholms kommun. Förskolan har fem avdelningar. Avdelningarna Smulan, Pärlan, Kulan, Kristallen och Korallen har sammanlagt 87 barn inskrivna i åldrarna 1-5 år. Förskolans fem avdelningar har i genomsnitt 3 heltidstjänster per avdelning.

Skolinspektionen har besökt avdelningen Korallen som har 19 barn i åldrarna 3-5 år. I avdelningen arbetar en förskollärare på 67,5 procent och tre barnskötare. Förskolläraren har förskollärlärolegitimation med behörighet att undervisa i förskolan. Det är förskolläraren som har det övergripande ansvaret på avdelningen och ska se till att arbetet genomförs utifrån läroplanen. Förskolechefen har tydliggjort att förskolläraren har detta uppdrag. Arbetslaget på avdelningen planerar och genomför arbetet tillsammans och delar ansvaret för det praktiska arbetet. Förskolan leds av en förskolechef som också ansvarar för ytterligare tre förskolor i Älvsjöområdet.

Förskolan Rödkulla består av två fristående byggnader. I anslutning till förskolebyggnaderna finns en stor, öppen och kuperad gård. Den består bland annat av sandlådor, rutschkana, flera mindre balansbanor, kiosk, kojor, återvinningsstation, samlingsplats och inrymmer även ett skogsparti. Förskolans gård är gemensam för alla avdelningar på förskolan. Förskolan har även tillgång till naturområden i närheten, som nyttjas i verksamheten.

I inomhusmiljön finns tre mindre rum och två lite större rum och i anslutning till dessa finns skötrum och tambur. Samtliga rum är organiserade med olika aktivitetshörnor, där även några av rummen fungerar som matsalar. Rummen i förskolan har inretts och används för olika aktiviteter såsom skapande, naturkunskap, matematik, bygg- och konstruktion, rollek, bokläsning och samling.

Arbetslaget uppger att förskolans arbetssätt bygger på att barnen delas in i mindre grupper vid exempelvis samlingar och projektarbete i syfte att ge möjlighet till en lugnare arbetsmiljö och mer harmoniskt arbetstempo.

¹ Prop. 2009/10:165 Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet s 217-218

Undervisning i förskolan

Arbetslaget uppger att undervisning i förskolan är lärande, nyfikenhet och utforskande. De berättar vidare att undervisning är som att "så ett frö" av en idé eller tanke som kan vara lärande, för att sedan se vad som händer i samspelet med barnen. Arbetslaget lyfter även att det är viktigt att barnen upplever att undervisningen och lärandet i förskolan är roligt och att de ska känna att de både kan och vill ta del av den. Förskolechefen berättar att undervisning i förskolan sker i allt som barnen gör och att barnen lär sig hela tiden, men att de i förskolan föredrar att använda ordet lärande före begreppet undervisning.

Resultat

1. Den språkliga och kommunikativa interaktionen mellan barn och personal används för att stimulera och utmana barnet

Inom detta område granskas hur förskolläraren och annan personal stimulerar och utmanar barnets utveckling och lärande. Barnen ska uppleva att det är roligt och meningsfullt att lära sig nya saker och stimuleras till att använda hela sin förmåga. Förskolläraren, som ansvarar för undervisningen, ska se till att arbetet utförs på ett sådant sätt att barnen ställs inför nya utmaningar som stimulerar lusten att erövra nya färdigheter, erfarenheter och kunskaper. Detta förutsätter att personalen är lyhörd och uppmärksam. Vidare granskas hur personalen tar tillvara barnens vetgirighet och nyfikenhet och hur de stärker barnets tillit till den egna förmågan. Undervisningen granskas med fokus på hur personalen använder språk och kommunikation i interaktion med barnet/barnen så att det leder till ett förändrat kunnande och en ny förståelse hos barnet. Därutöver granskas hur personalen använder barns lek som verktyg för lärande. Förskolechefen har som pedagogisk ledare ansvar för förskolans kvalitet och det övergripande ansvaret för att verksamheten bedrivs enligt uppdraget som helhet.

Lyhördhet och uppmärksamhet

Personalen uppger att det är viktigt att vara lyhörd och uppmärksam för både barnens verbala och icke verbala signaler. Till exempel lyfter arbetslaget att detta är extra viktigt i konfliktsituationer men även i situationer när de märker att något har hänt i barngruppen, utan att någon har sagt något. I dessa situationer, menar personalen, att det gäller att vara lyhörd, känslig och uppmärksam för att kunna ta reda på mer om den aktuella situationen. Arbetslaget berättar även att de är noga med att lyssna på vad barnen säger i samspelet med varandra och vad barnen säger, när de inte tror att personalen lyssnar. Detta för

att fånga upp vad barnen har för intressen, behov och vad barngruppen kan tänkas behöva vidare stöttning i.

Förskolechefen upplever att arbetslaget är lyhörda och uppmärksamma för barnens intressen och att de arbetar vidare med dessa i verksamheten. Förskolechefen lyfter även upp att arbetslaget varit uppmärksamma på barnens samspel med varandra och att de arbetat vidare med detta, genom att exempelvis ha ett tema om *"att vara en bra kompis"*.

Under Skolinspektionens observationer noteras flera tillfällen och situationer där personalen är närvarande, lyhörda för barnen och uppmärksammar deras verbala och ickeverbala signaler. Till exempel noteras det i strukturerade aktiviteter som samlingar, projektarbete och skapande att personalen ger respons när barnen söker vuxenkontakt. Personalen inväntar även barnens frågor, svar och resonemang och försöker ofta koppla dessa till tidigare moment eller egna erfarenheter. Det sker exempelvis organiserat under samlingar där personalen är noga med att alla barn ska få möjligheten att berätta, svara på och ställa frågor. Vid en av de observerade samlingarna gör barngruppen till exempel *"Kims lek"*. Aktiviteten går ut på att barnen ska försöka benämna färg, form och material samt räkna antalet föremål som personalen för dagen tagit fram till momentet. Dessa föremål läggs sedan under en filt och ett barn får i uppgift att plocka bort ett eller flera föremål, för att sedan fråga de andra vilka föremål som trollats bort. Personalen stöttar de barn som behöver och förhåller sig på ett lekfullt sätt och gör det klart för barngruppen att det inte gör något om man svarar fel.

Det noteras även tillfällen i mat- och tambursituationer att personalen är lyhörda och uppmärksammar barnens icke-verbala signaler. Under observation av en matsituation noteras att ett barn söker upp en vuxen och pekar upp mot en hylla. Personalen frågar barnet *"är det hushållspapper du vill ha?"*, varpå barnet svarar *"ja"*. Personalen tar ner hushållspappret och ger till barnet. Ett annat tillfälle noteras i tamburen, när ett barn slänger sina kläder i en hög på golvet och går iväg. Personalen säger då vänligt, *"kommer du ihåg vad vi brukar göra med kläderna?"* Barnet svarar *"ja, men jag kan inte hänga upp kläderna själv"*. Personalen svarar då barnet, *"vad bra att du säger det, då försöker vi hänga upp kläderna tillsammans"*. Ett liknande tillfälle noteras på förskolegården, när ett barn och en personal leker med en rockring. Personalen uppmärksammar då att barnet inte har några vantar. Personalen frågar då barnet om denne fryser och erbjuder samtidigt att låna ut sina egna vantar. Barnet tackar nej och säger att denne inte fryser, utan är varm.

Stärka barnets intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter

Förskolläraren och arbetslaget är överens om att det är viktigt att som personal tycka arbetet med barnen är roligt, att vara nyfiken och medskapande med barnen. Detta för att kunna vara närvarande, engagerade och inlyssnande för barnens förslag och intressen. Arbetslaget berättar att de sedan går vidare med barnens förslag och intressen i sina planeringar och diskussioner om hur de ska gå vidare med dessa i verksamheten, i exempelvis projektarbeten. För att stärka barnens intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter, så uppger arbetslaget, att de försöker se till att barnen har möjlighet att utveckla sig. Detta genom bland annat planerade och fria aktiviteter utifrån skapande, matematik, språk, lek och med hjälp av miljön och materialet i förskolan, uppger personalen.

Förskolechefen bekräftar att arbetslaget är lyhörda för barnens intressen och använder sig av barnens intresse för att stimulera barnens utveckling och lärande. Förskolechefen uppger att arbetslaget gör detta genom att arbeta med pedagogisk dokumentation, där de kan följa barnens intressen, utveckling och lärande. Men också för att se nästa steg och hur man kan arbeta vidare.

Under Skolinspektionens observationer noteras att personalen ofta tar tillvara på barnens intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunnande och färdigheter. Det noteras även att personalen utgår från det barnen initierar, expanderar barnens intresseområden, tar tillvara deras tankar och idéer samt utmanar barnen utifrån deras tidigare kunnande. Till exempel, vid ett tillfälle av flera, introducerar personalen en skapandeaktivitet för en mindre grupp barn. Det noteras att barnen initialt får se det intagna naturmaterialet, som de själva samlat i skogen och som ska användas i aktiviteten. Tanken med skapandeaktiviteten är att barnen sen ska måla på materialet. Personalen låter barnen i tur ordning välja en pinne, sten, mossa eller bark. Personalen instruerar barnen att välja något material som liknar ett djur och sedan säga vilket djur det är. Ett barn tar upp en pinne och säger "en orm". Personalen frågar då, "kommer du ihåg det djuret vi såg i skogen?". Barnet svarar "en tjock orm". "Kommer du ihåg att det var du, som plockade den i skogen", frågar personalen? Barnet svarar "ja", varpå personalen säger "vad bra". Ett annat barn målar en krokodil av naturmaterialet under detta skapandemoment och efter att aktiviteten avslutas så har barnen fri lek. Personalen säger till barnet som målat krokodilen, "jag vill visa något för dig". Personalen har på telefonen tagit fram en bild på en krokodil. Tillsammans med barnet kollar de om krokodilen på bilden är lik och har samma färg, som den krokodil som barnet målat under skapandeaktiviteten. De går bort till hyllan där alla målade djur finns, samtalar och jämför bilden och den målade krokodilen.

Ett annat exempel på när personalen tar tillvara och stärker barnens intresse för att lära, noteras under observation av en matsituation, där två barn hjälper till. Personalen frågar ett barn, *"vill du ta fram tallrikar? Vi behöver 22 stycken"*, varpå barnet *"mmm"* och börjar ta fram tallrikar. Personalen frågar, *"hur många är det?"* och barnet svarar *"tre"*. Personalen säger *"och här har du tre till, hur många blir det då?"* Barnet svarar sex och situationen fortsätter så, till 22 tallrikar är framtagna. Personalen stimulerar och expanderar barnens intresseområde genom att använda sig av matematik och följdfrågor i den aktuella situationen.

Under Skolinspektionens observationer av den fria leken noteras ett fåtal tillfällen, då personalen i mindre utsträckning stimulerar och utmanar barnen i deras lärande. Under en observation av utomhuslek går exempelvis ett barn runt planlöst på gården, varpå personal säger hej och frågar *"vill du gunga här eller vill du leka där borta?"*. Barnet vill inte göra något av de föreslagna aktiviteterna, utan går vidare. Det noteras att de barn som inte är där personalen är eller inte visar intresse för det personalen erbjuder, i mindre utsträckning blir stimulerade och utmanande i sitt lärande. Ett annat exempel noteras i tambursituation där personalens fokus ligger på att barnen ska ta av sig kläderna och själva hänga upp dem. Personalen uppmuntrar och för samtal om på- och avklädning, men tar i mindre utsträckning vara på samtal om annat som barnen initierar.

Barnens vetgirighet och nyfikenhet

Personalen uppger att de tar vara på barnens nyfikenhet och vetgirighet genom att de tar barnen på allvar och att de försöker hitta svar på det barnen vill veta. Personalen lyfter att de exempelvis använder sig av internet och böcker, för att hitta mer information och svar. Arbetslaget berättar vidare att de upplever att barnen vet att personalen lyssnar på dem. Detta bidrar till att barnen kommer med förslag på vad de vill göra, men också lösningar på olika saker, menar de. Personalen uppger att de ibland inte kan ta det barnen tar upp spontant, *"just i den stunden"*. Men att det i dessa stunder är viktigt att berätta för barnen att vi tar det senare och att man verkligen gör det sen också. Arbetslaget lyfter även vikten av att kommunicera denna information till övriga i arbetslaget. Detta så att den aktuella situationen verkligen följs upp, även om den personal som var med i den föregående situationen är upptagen. Personalen uppger även att de tycker att det är viktigt att barnen känner sig lyssnade på och de får detta bekräftat av personalen.

Förskolechefen upplever att personalen tar vara på barnens nyfikenhet och vetgirighet genom att de är väldigt kreativa. *"Arbetslaget hittar något hela tiden som de fångar upp och arbetar vidare med"*.

Vid Skolinspektionens observationer noteras att personalen ofta tar vara på barnens nyfikenhet och vetgirighet. Detta genom att aktivt lyssna på barnen, föra dialog och stimulera deras tänkande och ökad nyfikenhet. Vid en observation av en samling läser en personal och ett barn en berättelse om en kanin. Varje helg får kaninen följa med ett av barnen hem och tillsammans med sin vårdnadshavare skriver de en kort berättelse kring vad kaninen fått vara med om hemma hos dem under helgen. Berättelsen tas sedan med till förskolan. Personalen varierar rösten och ställer följdfrågor kring vad kaninen den aktuella helgen varit med om, hos ett av barnen. När personalen läst om en keyboard så kommer frågan "*vet ni vad ett keyboard är?*" och när barnen inte kan svara säger personalen "*det är som ett piano, fast det låter annorlunda*". Då säger ett barn, "*som kan spela själo*" och personalen bekräftar och säger "*ja, precis*" och läser vidare i sagan.

Ett annat exempel när personalen tar tillvara barnens nyfikenhet och vetgirighet observeras i tamburen. I tambursituationen har ett barn tagit av sig sin overall och ärmarna har vänts ut och in. Personalen håller upp overallen och frågar om barnet vill dra ut ärmarna. Barnet stoppar ner sin hand och drar upp en handske. "*Jag trollar*", säger barnet och både personalen och de andra barnen skrattar. Barnet tar tag i andra ärmen och drar fram en handske, varpå personalen säger "*oj*" och skrattar. "*Vad duktig du är på att trolla*", säger personalen. I situationen förhåller sig personalen lekfullt och närvarande. Situationen avslutas med att ett barn säger, "*det var roligt*".

Under observationstillfällena noteras ett fåtal situationer där personalen i lägre utsträckning tar tillvara på barnens nyfikenhet och vetgirighet. Det noteras exempelvis under en matsituation när barnen vid ett bord nyfiket pratar om jul och julklappar, varpå personalen frågar barnen vad de önskar sig i julklapp. Ett barn berättar att denne önskar sig lego. Personalen hör inte riktigt, utan frågar igen varpå barnet upprepar sitt svar. Personalen säger att det är dyrt med lego. Barnet berättar då om ett tillfälle, då de köpt lego för 20 kr. Personalen säger då, "*nej, det tror jag inte, var köpte du det?*". Barnet berättar att det var på BR och det var så här stort (visar med händerna). Ett annat barn berättar också att denne köpt lego för 20 kr. Personalen svarar då, "*det tror jag inte att du får på BR*". Detta tillfälle nyttjas inte till att ta tillvara på barnens nyfikenhet och vetgirighet, inte heller dialogen och möjligheten att expandera barnens tankar i den aktuella situationen tas tillvara.

Barnets lek som verktyg för lärande

Arbetslaget uppger att de använder barnens lek för att stimulera och utmana lärandet genom att stötta barnen i leken. De berättar även att de går ner på bar-

nens nivå och ibland styr upp olika roller i leken, eller att de går in vid konflikt-situationer. Arbetslaget berättar vidare att de går in aktivt i leken och deltar, om barnen vill och tycker det är roligt. Personalen menar att barnen ibland inte vill att de är med och då går de ur leken. I dessa situationer uppger personalen att de blir nyfikna på vad barnen gör och då istället kan stå med ryggen emot barnen, för att hålla distansen men att de fortfarande kan höra vad barnen pratar om i leken. Arbetslaget lyfter även upp vikten av att vara en bra förebild för barnen i leken, då barnen ser hur personalen agerar i leken.

Förskolechefen upplever att det finns en variation av barn- och vuxeninitierad lek på avdelningen som stimulerar och utmanar lärandet. Vidare berättar förskolechefen att de i miljön på avdelningen har olika aktivitetsrum och att de där låter barnen ta plats, för att sedan bygga vidare på vad barnen vill i leken. Förskolechefen lyfter att personalen ska fungera som en slags ram i leken och vara som en öppen famn, där barnen skall kunna få vara med och delaktiga och att det behövs vuxna i leken.

Under Skolinspektionens observationer noteras ett flertal tillfällen när personalen använder leken som verktyg för lärande. Personalen uppmuntrar barnens initiativ till lek genom att använda sig av miljöerna och material som lockar till lek. Det noteras även tillfällen i strukturerade vuxeninitierade lekar där personalen deltar aktivt i leken. Till exempel noteras ett tillfälle, vid utomhuslek, när personalen deltar engagerat och aktivt i leken "under hökens vingar kom". Först går personalen igenom hur leken går till, för de barn som är osäkra. Under leken är det ett par barn som inte springer när det är dags att springa och säger "vi vågar inte". Personalen uppmuntrar dem genom att säga "kom igen, ni får försöka" och barnen säger "nej, vågar inte". Då backar personalen och säger till de andra barnen som står i mitten, att "vi får backa lite" vilket de gör och då springer barnen som står på linjen. Personalen säger till barnen som till slut springer "bra att ni vågade". I leken förklarar även personalen missförstånd som uppstår kring lekreglerna och återkopplar i slutet i leken med att säga, "det var roligt att leka med er och att ingen blev arg, tummen upp för det".

Personalen använder ofta lekmomentet för att stimulera och utmana barnen i deras lärande under strukturerade aktiviteter. Ett exempel på när personal använder sig av lekmoment för att locka till lek noteras när personalen under en samling genomför "viskleken". I lekmomentet viskar barnen ett ord till varandra som sedan viskas vidare i ringen. När ordet viskats runt hela ringen, så presenterar det sista barnet vilket ord de hört samt, att personalen frågar om det var det ordet som leken startats med. I situationen är personalen närvarande, stöttande, uppmuntrande och aktiv i leken.

Ett annat exempel som noteras är när en personal och en grupp barn har ett planerat rörelsepass. Personalen deltar aktivt, engagerat och närvarande vid rörelsepasset. Detta genom att personalen är med i barnens lek och går ner på barnens nivå och gör de rörelserna barnen gör, skrattar med barnen och förhåller sig lekfullt, uppmuntrande och stöttande under hela situationen.

Det noteras under Skolinspektionens observationer att personalen är med och initierar lekar utomhus och är där närvarande, engagerade och aktiva. I den fria leken inomhus är personalen tillgängliga och lyhörda, men agerar mer observerande och ställer ibland frågor till barnen om vad de gjort innan, i bland annat projektarbetet. De stöttar barnen när det finns behov, i exempelvis konfliktsituationer, missförstånd och när de behöver material. I övrigt använder personalen tiden till att fixa i miljön, ställa ordning efter momenten innan och städa undan material de använt i tidigare moment.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att personalen medvetet stimulerar och utmanar barnens utveckling på flera olika sätt genom språklig och kommunikativ interaktion. Personalen är lyhörda för barnen och uppmärksammar deras verbala och icke-verbala signaler. Vidare tar personalen ofta vara på barnens nyfikenhet, vetgirighet och intresse för att lära. Personalen använder leken som ett verktyg för att stimulera barnens utveckling och lärande i verksamheten. Detta sker dock främst i utomhusleken och vid planerade och strukturerade aktiviteter.

2. Förskolans material är stimulerande och miljön, såväl inom- som utomhus, är utformad så att den stimulerar barnets utveckling och lärande.

Inom detta område granskas om miljön är öppen, innehållsrik och inbjudande och utformad så den stimulerar till utveckling och lärande. Vidare granskas hur personalen använder sig av miljö och material för att stimulera utveckling och lärande. Miljö och material ska vara anpassat till den aktuella barngruppen och vara exponerat så att det är lockande och inbjuder till lek och andra aktiviteter. Förskolechefen har ett särskilt ansvar för att förskolans lärandemiljö utformas så att barnen får tillgång till en bra miljö och material för utveckling och lärande.

Miljön är öppen, innehållsrik och inbjudande

Inomhusmiljön består av tre mindre rum och två större rum som har olika aktivitethörn. I anslutning till dessa rum finns tambur och skötrum. Miljön är öp-

pen, tillgänglig och variationsrik. Det finns rum för skapande, vila, rollek, teater, bokläsning och samling. I lokalen finns även flera aktivitets hörn som inbjuder till aktiviteter såsom matematik, naturvetenskap och teknik, bygg och konstruktion, en miljöstation samt en inspirationsvägg med dokumentation i form av foton med förklarande text. Avdelningen har även tillgång och nyttjar ett rörelserum, som är belägen i en annan del av förskolans lokaler. Miljön är ombonad och trygg för hela barngruppen. I miljön finns även rikligt med dokumentation samt barnens alster uppsatta på väggarna.

Utomhusmiljön består av en stor, öppen, kuperad och inhägnad gård. Förskolegården inrymmer även ett skogsparti med varierat underlag och är gemensam för hela förskolan. Där finns det bland annat klätterställningar med rutschkana, sandlådor, bänkar, stubbar och däck. Gården har även flera balansbanor, kojor och en kiosk. Utomhusmiljön är utformad för att tillgodose alla barns behov.

Arbetslaget uppger att de utvecklar inomhusmiljön hela tiden efter barnens behov och byter ut och fyller på material i miljön. Personalen berättar vidare att de försöker se vad de kan förnya och göra om. I miljön finns det stationer, uppger personalen, där barnen vet att de kan välja fritt ifrån. Personalen lyfter även att barnen vet att miljön är öppen och att det inte är något "fröken får jag?" utan vill de exempelvis måla så får de göra det.

Arbetslaget upplever att "utomhusmiljön och gården är underbar". De berättar vidare att det finns plats överallt för barnen att vara och leka. Personalen uppger att de använder utomhusmiljön mycket i verksamheten och att barnen alltid hittar på något att göra och att barnen aldrig har tråkigt där. Arbetslaget upplever att förskolans miljöer är ändamålsenliga, men att de saknar cyklar i utomhusmiljön.

Förskolechefens uppger att denne är i en observationsperiod och att det i denna period gäller att vara lyhörd för vad personalen uttrycker kring miljöerna. För att sedan bygga vidare utifrån det. Förskolechefen delar arbetslaget uppfattning om att utomhusmiljön är fantastisk.

Material för utveckling och lärande

Arbetslaget uppger att de i första hand utgår från vad barnen är intresserade av samt vad de har för behov, i valet av material. Personalen lyfter även att de tänker på lärandet i projekten när de väljer material, samt att de använder mycket återvinningsmaterial i verksamheten, i exempelvis skapandeaktiviteter.

Förskolechefen uppger att det ska finnas en variation och rikedom, när det kommer till materialet i förskolan. Men även att det material som finns ska vara

ändamålsenligt och av bra kvalitet. Förskolechefens upplever inte att man har haft särskilt stora problem tidigare kring materialet på förskolan. Det är en personal som är ansvarig för inköpen av material, som sedan förankrar det hos mig uppger förskolechefen.

Vid Skolinspektionens observationer noteras att materialet inomhus och utomhus är rikligt, variationsrikt, tillgängligt och anpassat för barngruppen och deras intressen. I inomhusmiljön finns relevant material för respektive aktivitets hörna. Materialet signalerar även tydligt vad man kan göra vid respektive hörna och rum. Utomhusmaterialet som erbjuds under observationstillfällena finns i två öppna bodar, där barnen kan välja fritt från exempelvis, sandleksaker, cyklar, vagnar, grävskopor, stylvor, rockar, plastdjur och bollar. Dessutom är materialet i båda miljöerna exponerat på ett sådant sätt att det är tillgängligt för alla barn.

Miljö och material används för att stimulera till utveckling och lärande

Personalen uppger flera exempel på hur de använder miljö och material för att stimulera barnens utveckling och lärande. Till exempel uppger arbetslaget att de arbetar med att introducera materialet för barnen och visar hur man kan använda det. De samlar även ihop barngruppen och presenterar nytt material och syftet med materialet, samt att de där förklarar det barnen vill veta om materialet. Personalen lyfter exempel som när de på detta sätt introducerade nya tuschpennor och spel för barngruppen.

Under skolinspektionens observationer noteras flera tillfällen när personalen använder material som lockar till lek, spänning och lärande. Vid samlingar används till exempel material för att förstärka innehållet på samlingarna, skapa lekmoment och för att stimulera till ett lärande hos barnen, utifrån innehållet på samlingarna. I matsituationerna noteras att barnen är med och dukar och att personalen använder köksmaterialet som tallrikar, glas, skålar och bestick för att utmana barnen i exempelvis matematik. Det noteras även att miljön och materialet används i interaktion med barnen och då framförallt i de planerade och strukturerade aktiviteterna såsom skapande och projektarbete. Det noteras vid utevistelsen att personalen använder materialet och miljön i interaktion med barnen, för att stimulera till utveckling och lärande. Till exempel observeras ett tillfälle vid gårdens uppbyggda kiosk, där tre barn leker kiosk. På kiosken finns en meny uppsatt med saker som går att köpa. Personalen interagerar i barnens lek genom att vara kund i leken och blir erbjuden att handla köttbullar i form av kottar i en spade, samt det som finns på kioskens meny.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att miljöerna både inomhus och utomhus är innehållsrika, variationsrika, inbjudande och utformade på ett sådant sätt att de stimulerar barnens utveckling och lärande. Förskolans material inomhus är exponerat, variationsrikt, tillgängligt, stimulerande och inbjuder till olika aktiviteter. Materialet utomhus är variationsrikt och det material som finns att tillgå vid observationstillfällena, är exponerat på ett sådant sätt att barnen stimuleras och utmanas i deras utveckling och lärande. Personalen använder miljöerna och materialet medvetet för att stimulera och utmana barnens utveckling och lärande.

Syfte och frågeställning

Syftet med kvalitetsgranskningen är att granska om huvudmän som tidigare har haft problem att erbjuda barn plats i förskola i tid numera lever upp till skollagens krav om platsgaranti och om dessa kommuner erbjuder god kvalitet i förskolans pedagogiska uppdrag. Den övergripande frågeställningen är:

- Arbetar förskolan med att stimulera och utmana barnen i deras utveckling och lärande så att de får möjlighet att utvecklas?

Metod och material

Undervisningen i förskolan, det vill säga arbetet med att stimulera och utmana barnens utveckling och lärande, ska genomföras utifrån läroplanens (Lpfö 98) riktlinjer i avsnitt 2.2 Utveckling och lärande. Skolinspektionen bedömer kvaliteten utifrån hur personalen lyckas stimulera och utmana barnens utveckling och lärande genom språklig och kommunikativ interaktion och hur lek, miljö och material används som verktyg för att stimulera lärandet.

Aktuell forskning, beprövad erfarenhet, lagar och regler är viktiga underlag för hur granskningen utformas.

Granskningen av kvaliteten i det pedagogiska uppdraget i förskolan innebär att inspektörerna samlar in skriftlig dokumentation och under två dagar besöker förskolorna, observerar verksamheten, intervjuar personal och förskolechefer. All information analyseras sedan för varje enskild förskola och sammanställs och redovisas i ett beslut för förskolan och i denna rapport.

